

6. Коломійцева О., Радченко Я. Настільний теніс як засіб розвитку координаційних здібностей студентів коледжу. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2012. № 5 (1). С. 16-19
7. Ландик В. И., Похолоденчук Ю. Т., Арзютов Г. Н. Методология спортивной подготовки: настольный теннис. Донецьк: Норд-Прес, 2005. 612 с.
8. Окопний А. Аналіз змагальної діяльності гравців високої кваліфікації у настільному тенісі в Україні та закордоном:[http:// repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/6297/1/%D0%90%20.%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf](http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/6297/1/%D0%90%20.%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf) (дата звернення: 10.09.2017).
9. Панишко Ю. Д., Малицький А. В., Волжанін С. Д., Окопний А. М. Характеристика функціонального стану нервово-м'язової системи гравців в настільний теніс різного віку та кваліфікації. Сучасні проблеми розвитку теорії і методики спортивних і рухливих ігор: [тези II Всеукр. наук.-практ. конф]. Львів: ЛДІФК, 1997. С. 54-56.

The article analyzed the main attacking technical actions in table tennis used by students-players in table tennis of Kamenets-Podilsky University named after Ivan Ogiyenko. The analysis of the playing activity of athletes of different sports qualifications allowed to reveal the discrepancy of the technical orientation methods used at the stage of initial sports training (I-II junior and I-II categories), trends in the development of table tennis and the nature of the game (competitive) activity of players of high qualification (CMS, MS). Analysis of the use of competitive activities of the technical activities we are investigating – top-spin, drive from the right, forehand revealed the following dynamics: low-skilled players in gambling activities are more likely to use the drive from the right and top-spin on the right, and forehand, with the qualification the percentage of drive from the right decreases and the frequency of use of top-spins and forehand increases. In our opinion, the high percentage of use of drives from the right and top-spins in the initial stage of sports training, suggests that the athletes of this group mainly train these elements.

Key words: table tennis, top-spin, drive from the right, forehand, technical action.

Отримано:30.04.2018

УДК 796.011.3-053.4

С. М. Бабюк, Є. П.Козак

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ФІЗИЧНОЇ ВИХОВАННОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті автор досліджує сутність та структуру фізичної вихованості дітей старшого дошкільного віку, яка формується в процесі спеціально організованого фізичного виховання дітей у взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї. Педагогічна сутність фізичного виховання визначається його змістом як складової загального виховання. В результаті фізичного

виховання у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї у дітей старшого дошкільного віку слід сформувати складне новоутворення, яке нами визначене як фізична вихованість, яке характеризується наявністю у старших дошкільників необхідних елементарних знань, умінь та навичок в галузі фізичної культури, сформованих мотивів, усвідомленої потреби в заняттях фізичними вправами, здатності самостійно застосовувати засвоєне. У структурі фізичної вихованості простежуються когнітивний, емоційно-мотиваційний та діяльнісний компоненти.

Ключові слова: фізична вихованість, елементарні знання з фізичної культури, емоційні переживання, інтерес, мотиви до занять фізичною культурою, звичка.

Постановка проблеми. Проблема удосконалення системи фізичного виховання дітей привертає увагу вчених. Тільки в останні роки розроблені методики фізичного виховання дітей дошкільного віку зі спрямованістю на розвиток творчості, на розвиток рухових якостей та формування основних рухів. Встановлений тісний зв'язок між фізичним та розумовим вихованням, обґрунтована методика занять інтегративного характеру, яка забезпечує розвиток пізнавальних здібностей дітей на тлі високого рівня рухової активності.

Аналіз актуальних досліджень. Про важливість роботи з удосконалення фізичного виховання в сім'ї йдеться в низці досліджень, однак у цих роботах лише побіжно згадується необхідність формування у дітей активного особистісного ставлення до фізичної культури. У працях Е. Вільчковського, Н. Денисенко, В. Усакова, Н. Хоменко та ін. відзначається необхідність формування інтересу до систематичних занять фізичними вправами, використовуючи емоційність, природну потребу в рухах, схильність до наслідування у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна сутність фізичного виховання визначається його змістом як складової загального виховання. Це означає, що так само, як і виховання загалом, фізичний його компонент є цілеспрямованим процесом розв'язання відповідних завдань виховного, освітнього і розвивального характеру. При цьому фізичне виховання характеризується усіма загальними ознаками педагогічного процесу (спрямовуюча роль педагога, організація діяльності відповідно до педагогічних принципів та ін.) або здійснюється у формі самовиховання. Для дошкільних навчальних закладів характерне фізичне виховання як робота, пов'язана з оздоровленням дітей. Специфічні ж функції фізичного виховання полягають у навчанні рухам (руховим діям) і вихованні (управлінні розвитком) рухових якостей дитини. Отже, існуюче трактування поняття «фізичне виховання» обмежується процесом розвитку основних рухів та фізичних якостей дитини. При цьому вважаємо доцільним згадати положення про значущість знань у галузі фізичної культури, адже ніяке виховання, в тому числі і фізичне, неможливе без базових знань в певній сфері діяльності.

Концептуальна ідея нашого дослідження полягає у визнанні того, що в результаті фізичного виховання у взаємодії дошкільного навчального закладу і

сім'ї у дітей старшого дошкільного віку слід сформувати складне новоутворення, яке нами визначене як фізична вихованість, яке характеризується наявністю у старших дошкільників необхідних елементарних знань, умінь та навичок в галузі фізичної культури, сформованих мотивів, усвідомленої потреби в заняттях фізичними вправами, здатності самостійно застосовувати засвоєне. У структурі фізичної вихованості простежуються когнітивний, емоційно-мотиваційний та діяльнісний компоненти.

Виявлення когнітивного, емоційно-мотиваційного та діяльнісного компонентів у структурі фізичної вихованості дітей старшого дошкільного віку дозволяє визначити напрямки дослідження сутності й змісту фізичного виховання дітей означеного віку у взаємозв'язку дошкільного навчального закладу і сім'ї. Їх аналіз показує, що у фізичному вихованні дітей важливу роль відіграє озброєння дітей елементарними знаннями з фізичної культури. На цьому наголошують Е. Вільчковський, Н. Денисенко, М. Козленко та інші.

Освітні завдання фізичної культури автори умовно поділяють на дві групи. До першої групи входять завдання, спрямовані на удосконалення рухової діяльності дітей, збагачення їх навичками життєво важливих рухів, формування готовності швидко та ефективно засвоювати нові рухові уміння. До другої групи входять завдання, що передбачають озброєння старших дошкільників теоретичними знаннями і практичними уміннями використовувати засоби фізичної культури для зміцнення здоров'я, загартування організму, складання правильного режиму праці й відпочинку та підвищення працездатності. Автори підкреслюють, що від вирішення освітніх завдань цих двох груп залежить успішне здійснення й інших функцій фізичного виховання дитини. Чим більше знань засвоюють діти, тим глибше у них розвивається абстрактно-теоретичний компонент рухової діяльності, вищими є результати формування умінь і навичок, розвитку рухових якостей.

Дослідники О. Ільїн, Н. Денисенко та інші показали, що на процес фізичного виховання дітей взагалі та у сім'ї зокрема впливають емоційні переживання дитини. О. Ільїн визначив ефективні шляхи формування емоційної сфери старшого дошкільника у процесі фізичного виховання, виявив роль деяких складних моральних почуттів і вольових рис характеру та визначив раціональні методи їх виховання у дитини в процесі занять фізкультурно-оздоровчою діяльністю. На думку автора, повнота і глибина формування позитивних емоцій, почуттів і морально-вольових якостей дітей перебувають у прямій залежності від конкретних умов організації навчально-виховного процесу та створення відповідного оздоровчого середовища у сім'ї [6, с.123]. Він відзначив, що за умов умілої, методично правильно організації виховання у дітей створюються оптимальні емоційні стани, що сприяють засвоєнню ними відповідних знань, позитивно впливають на процес формування рухових навичок. І навпаки, астенічні емоції демобілізують вольові зусилля дітей, знижують їхню рухову активність, гальмують процес формування правильних

рухових навичок [6, с.165]. Н. Денисенко стверджує, що найефективнішим засобом формування емоційної сфери дошкільників у процесі фізичного виховання є змагальний метод проведення занять, який сприятливо впливає на швидкість рухових реакцій, зростання м'язової сили, покращення координації рухів, підвищення здатності до сприйняття і відтворення рухів та формування рухових навичок. Також Н. Денисенко звернула увагу й на те, що головна роль у створенні оптимальних емоційних станів дітей засобами фізичної культури належить батькам, їхнім особистісним якостям, педагогічній майстерності та досвіду [4, с.97].

Л. Лихачов показав значимість задоволеності від занять фізичною культурою як одного з факторів педагогічного управління діяльністю дитини та підвищення ефективності процесу фізичного виховання. Він розглядав задоволеність заняттями фізичною культурою як складне багатоконпонентне емоційне утворення, що включає окремі види задоволеності основними сторонами фізкультурно-оздоровчої діяльності (умовами, змістом занять, спортивними результатами, стосунками з батьками). Автор наголосив, що формування такої задоволеності суттєво впливає на процес фізичного виховання дітей у сім'ї [8].

В. Соколов, О. Козленко та інші, досліджуючи мотиви занять фізичною культурою, вивчали окремі фактори та умови становлення мотивів як самостійних чинників, здатних впливати на діяльність дітей та їхнє ставлення до занять фізичною культурою. В. Соколов визначив головні та другорядні фактори, що викликають мотиви, які безпосередньо спонукають дітей займатися фізичною культурою (прямі мотиви), і ті, що впливають опосередковано (непрямі мотиви). Прямими мотивами є: зміцнення здоров'я, розвиток фізичних якостей, прагнення стати чемпіоном, сформувати певні рухові навички, бути схожим на батьків, старших товаришів, на відомих спортсменів [9]. Серед факторів, що впливають на становлення непрямих мотивів, він виділив такі: поради та особистий приклад батьків, друзів, звичка виконувати фізичні вправи, вплив навчального закладу, вихователя, інструктора з фізичного виховання, різних форм пропаганди. Автор також відмітив, що у сім'ї найбільший вплив на прояв прагнення дітей до фізичної активності спричиняє приклад батьків та їхня увага до успіхів дітей, піклування про їх домашні заняття фізичними вправами [9].

В процесі фізкультурно-оздоровчої роботи необхідно підтримувати інтерес дітей до занять і таким чином планувати фізкультурно-оздоровчу роботу, щоб діти постійно відчували позитивну динаміку свого фізичного розвитку, рухової підготовленості. У дослідженнях Е. Вільчовського, Н. Денисенко, П. Дуркіна розкрита роль інтересу у вихованні позитивного ставлення до занять фізичною культурою. Н. Денисенко стверджує, що розвиток інтересу у дітей до занять фізичними вправами обумовлює активність дітей. Адже охоче і старанно дитина робить те, що становить для неї інтерес [4, с.45]. П. Дуркін розглядав інтерес до занять фізичною культурою як наслідок проведеної виховної діяльності, як один з інтегральних проявів складних процесів мотиваційної

сфери дитини. Автор розрізнив мотивацію внутрішню і зовнішню. На його думку, інтерес формується лише в результаті внутрішньої мотивації, яка виникає лише тоді, коли зовнішні мотиви й цілі відповідають можливостям дитини, тобто є для неї не дуже складними, але й не легкими. Виховання інтересу відбувається краще, коли дитина розуміє суб'єктивну відповідальність за реалізацію поставленої мети [5, с.12]. В дослідженні автор також обґрунтував ієрархію основних особистісних утворень дитини і визначив у ній місце позитивного ставлення до занять фізичною культурою. Серед основних особистісних утворень він виділив: природну потребу в рухах, у нових враженнях, у новій інформації; мотивацію занять фізичною культурою; активний, стійкий інтерес до занять фізичною культурою; активність у фізичному вдосконаленні; звичку до занять фізичними вправами, до гігієнічних норм і процедур; потребу в фізичному вдосконаленні; позитивне ставлення до занять фізичною культурою [5, с.23].

Б. Ведмеденко досліджував фактори, які впливають на формування у дітей інтересу до занять фізичними вправами. Серед них основним він виділив взаємодію навчального закладу і сім'ї у фізичному вихованні дітей. Ефективність фізичного виховання в сім'ї залежить від фізкультурно-педагогічної освіченості батьків, їхнього ставлення до занять фізичною культурою. Дослідник зазначив, що для дітей характерними є процесуальні мотиви занять фізичною культурою, пов'язані з потребою у руховій активності, іграх, спілкуванні з однолітками. Найбільший педагогічний ефект у процесі фізичного виховання дітей Б. Ведмеденко вбачає у здійсненні навчальним закладом взаємодії «навчальний заклад – сім'я – дитина» [2].

У ранньому дитинстві потреба в рухах, яка впливає на позитивне ставлення до занять фізичною культурою, є природною, але з віком вона переходить в соціогенну потребу, яка вимагає формування. Педагогічна проблема постає в тому, щоб у процесі фізичного виховання сформувати у дітей усвідомлену потребу у фізичному вихованні. На думку Н. Хоменко, цьому ефективно сприяє виховний вплив, спрямований на засвоєння дітьми системи знань з фізичної культури; оволодіння уміннями, необхідними для самостійних занять фізичними вправами; виховання позитивного ставлення до занять фізичними вправами. Автор зробила наголос на тому, що формування потреби до занять фізичними вправами у дітей може бути досягнуто за умови органічного взаємозв'язку навчальної та домашньої фізкультурно-оздоровчої роботи, а також єдності вимог навчального закладу і сім'ї щодо фізичного виховання дітей [10, с.58].

М. Андрух досліджував вплив активності на фізичне виховання дітей та визначив такі умови успішної виховної роботи: розуміння дитиною мети навчальної діяльності; розуміння особистої та суспільної значимості навчання; усвідомлення мотивів своєї діяльності; розуміння своїх можливостей у досягненні поставленої мети; наявність плану дій і впевненості у його здійсненні [1, с.72]. На думку автора, дієвість принципу активності вимагає застосування спеціальних прийомів активізації розумової діяльності дітей у комплексі,

що включає пояснення педагогом, батьками значення рухових дій і особливостей техніки їх виконання; бесіди з дитиною з метою з'ясування правильності та глибини розуміння ними навчального матеріалу; розповідь дитини про виконану рухову дію, тощо.

М. Козленко зазначив, що спеціально організована стимулююча і мотиваційна робота педагогічних працівників, батьків а також оволодіння дітьми знаннями з фізичної культури та бажання займатися фізичними вправами виховують в них стійку звичку до занять фізичними вправами. Ця звичка відноситься до діяльнісного компонента позитивного ставлення дітей до занять фізичними вправами і виявляє результативність їхньої практичної діяльності. Її формування забезпечується безперервністю виховного впливу на дітей під час перебування їх у навчальному закладі і занять фізичними вправами у сім'ї. Автор відмітив, що мотиви, які впливають на цей процес, відіграють важливу роль і перебувають у тісному взаємозв'язку з методами та прийомами проведення занять з фізичного виховання [7]. Б. Ведмеденко звернув увагу на те, що на початковому етапі навчання дітей дуже важливо поставити за мету створення у них позитивного ставлення та інтересу до занять. На його думку, на цих заняттях головними методами та прийомами мають бути: бесіда, позитивний приклад, показ перспективи, пояснення необхідності оволодіння теоретичними знаннями з фізичної культури, практичне виконання [2].

Вивчення педагогічної літератури дозволяє визначити особистісні утворення, які входять до структури фізичної вихованості дітей старшого дошкільного віку.

Когнітивний компонент передбачає наявність елементарних знань з фізичної культури, здатність прогнозувати наслідки впливу фізичної культури на здоров'я людини. Показники: наявність знань про техніку виконання рухових дій; уміння аргументувати вибір тих чи інших фізичних вправ для розвитку основних рухів і рухових якостей; розуміння значення фізичного виховання для збереження, зміцнення та відтворення здоров'я.

Емоційно-ціннісний компонент передбачає активність в оволодінні руховими уміннями та навичками. Показники: усвідомлення значення оволодіння руховими уміннями та навичками; наявність інтересу до саморозвитку; переважання внутрішніх мотивів над зовнішніми, наявність вольових усвідомлених зусиль; уміння оцінити власний стан рухової підготовленості та самопочуття під час занять.

Діяльнісний компонент передбачає свідоме та самостійне виконання різних форм фізичного виконання. Показники: активність і стабільність у заняттях фізичною культурою; звичка у виконанні різних форм фізичного виховання в повсякденній життєдіяльності; рівень фізичної підготовленості старшого дошкільника.

Висновки.

Огляд літературних джерел, присвячених фізичному вихованню дітей досліджуваного віку, свідчить про те, що в більшості випадків фізичне виховання у сім'ї та фізкультурно-оздоровча робота у навчальних закладах розглядається

окремо і з більшою перевагою останніх. При цьому в літературі переважають педагогічний, медико-біологічний, психологічний підходи до фізичного виховання дітей. Різноманітні аспекти цієї проблеми розглядаються окремо, не враховуючи умов життя, побуту сім'ї, а також грамотності батьків з питань фізичного виховання. Висвітлюються в літературі і проблеми фізичної підготовленості, зміцнення здоров'я дітей, формування правильної постави, загартування дитячого організму, організації рухливих ігор дітей, залучення їх до різних видів спортивної діяльності в процесі фізичного виховання. Як правило, всі ці питання розглядаються в межах вивчення загальних завдань, проблем та умов фізичного виховання підростаючого покоління в умовах сім'ї. Отже, осмислюючи пріоритети фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку, видається за можливе по-новому оцінити і реалізувати унікальність родинно-сімейного фактора в фізичному вдосконаленні дітей.

Список використаних джерел

1. Андрух М. Г. Сознательность и активность в процессе усвоения физических упражнений школьниками : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Киев, 1966. 217 с.
2. Ведмеденко Б. Ф. Взаимосвязи школы и семьи по внедрению физической культуры в быт школьников. Рад. школа. 1980. № 4. С. 73-76.
3. Вильчковский Э. С. Педагогические условия совершенствования процесса формирования двигательной подготовленности детей 5-7 лет : автореф. дис...д-ра пед. наук. Киев, 1989. 44 с.
4. Денисенко Н. Ф. Педагогические условия активизации двигательного режима детей 5-6 лет в детских учреждениях : дис...канд. пед. наук. Киев, 1994. 152 с.
5. Дуркин П. К. Научно-методические основы формирования у школьников интереса к физической культуре : автореф. дис... докт. пед. наук : 13.00.01. Москва, 1994. 40 с.
6. Ильин А. В. Формирование эмоциональной сферы подростка в процессе физического воспитания в школе : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Киев, 1964. 217 с.
7. Козленко О. Н. Повышение эффективности физического воспитания младших школьников на основе формирования у них стремления к физическому совершенствованию : дис...канд. пед. наук: 13.00.04. Киев, 1992. 210 с.
8. Лихачёв Л. В. Удовлетворённость занятиями физической культурой и спортом как фактор повышения эффективности учебно-педагогического процесса : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 1982. 15 с.
9. Соколов В. А. Мотивация занятий физической культурой и спортом школьников : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Минск, 1973. 27 с.
10. Хоменко Н. М. Формирование потребности в физическом совершенствовании у младших школьников : дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Киев, 1991. 186 с.

In this article the author explores the nature and structure of the physical upbringing of children under school age, which is formed during specially organized physical training for children in preschool institutions interaction and family. Pedagogical essence of physical education is determined by its content as a component of general education. As a result of physical education in the interaction of preschool educational institutions and families of children of the senior preschool age, we must form a complex neoplasm, which we defined as physical behavior, which is characterized by the presence in the senior preschoolers of the necessary basic knowledge, skills and abilities in the field of physical culture, the formed motives, a conscious need for exercises, exercises, the ability to independently apply assimilated. In the structure of physical education cognitive, emotional, motivational and activity components are traced.

Keywords: physical behavior, basic knowledge for the physical, emotional experiences, interests, motives for physical education, habit.

Отримано: 29.04.2018

УДК 378.147.091.31-051:613

Т. Й. Бабюк

ПРОФЕСІЙНО-ВАЛЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено сучасний стан підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до валеологічної освіти дітей, проаналізовано наукові, ціннісні, нормативні і діяльнісні аспекти валеологічної освіти. Зроблена спроба визначити сутність професійно-валеологічної компетентності майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів. Професійно-валеологічна компетентність – це складова загальної професійної компетентності педагога, яка конкретизує його теоретичну і практичну підготовку щодо розв'язання питань, пов'язаних з вихованням у дошкільників навичок здорового способу життя. Пропонуються педагогічні умови формування професійно-валеологічної компетентності педагога.

Ключові слова: здоров'я; здоровий спосіб життя, професійна компетентність, професійно-валеологічна компетентність педагога.

Постановка проблеми. В умовах сучасної цивілізації багато елементів культури повсякденного життя вступають у протиріччя зі здоров'ям людини. У зв'язку з цим виникає потреба виховання в особистості здорового способу життя. Світовою спільнотою виховання здорового способу життя визначається як процес цілеспрямованих зусиль для створення умов, що сприяють поліпшенню здоров'я і благополуччя [3, с. 24]. Перед сучасною системою освіти поставлено важливе завдання зменшити негативний вплив педагогічного процесу на здоров'я особистості, активно виховувати у неї вміння жити у гармонії із собою